

การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง
อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
THE GARBAGE MANAGEMENT OF TAMBON NONPHUENG
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN WARINCHAMRAP DISTRICT,
UBONRATCHATHANI PROVINCE

¹สุวิทย์ เรืองอร่าม, ²สิริภาพรรณ ลีภัยเจริญและ ³ปรีดี ทুমเมฆ
¹Suwith Rueang-aram, ²Siripaphan Leepaicharoen and ³Predee Tummek

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย
Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹suwit_rg60@ubru.ac.th

Received September 10,2020; Revised November 2, 2020; Accepted December 25,2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และหาแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 351 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน พนักงานส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง ผู้นำจิตอาสาและบุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมทั้งหมดจำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม มีการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผน รองลงมา คือ ด้านการจัดองค์การ ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนำสู่การปฏิบัติ ตามลำดับ 2) สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การ

บริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม มีสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดองค์การ รองลงมา คือ ด้านการนำสู่การปฏิบัติ ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผน ตามลำดับ 3) แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการวางแผน ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน มีการนำปัญหาที่เกิดขึ้น จากการจัดการขยะมาวางแผนให้ตรงตามความต้องการของประชาชน (2) ด้านการจัดองค์การ ควรมีการจัดองค์การให้มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ความต้องการของประชาชนและเป็นไปตามแผนการจัดการขยะมูลฝอย จัดหางบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้เพียงพอและพร้อมใช้งาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากหลายภาคส่วนเข้าร่วมเป็น คณะกรรมการ โดยผ่านการประชาคมทุกระดับ (3) ด้านการนำสู่การปฏิบัติ ควรมีการอบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย สร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน/หมู่บ้าน สร้างผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กร เป็นต้นแบบ จัดประกวดหมู่บ้านปลอดขยะ และยกย่องเชิดชูเกียรติให้บุคคลต้นแบบอย่างต่อเนื่องและ (4) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ควรมีการนำผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการกำหนดบทลงโทษ ที่ชัดเจนสำหรับ ผู้ที่ฝ่าฝืนกระทำผิด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและมีการลงโทษที่จริงจัง ยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

คำสำคัญ: การจัดการขยะ, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objectives of this research were to study the garbage management of Tambon Nonphueng Administrative Organization in Warinchamrap district, Ubon Ratchathani province and to search the guidelines to develop the garbage management of Tambon Nonphueng Administrative Organization in Warinchamrap district, Ubon Ratchathani province. The main informants in the research were 351 household leaders in Tambon Nonphueng, Warinchamrap district, Ubon Ratchathani province. The key informants of 31 were local organization administrators, community leaders, local organization workers, public-minded volunteer leaders and personnel of local agencies concerned. The research instruments for gathering information were the questionnaires and the interview formats. Basic statistics were used in data analysis including percentage, means, standard deviation and content analysis. The research findings were as follows. 1) The overall garbage management of Tambon Nonphueng Administrative

Organization, Warinchamrap district, Ubon Ratchathani province was moderate. Considering by aspect, it was found that the highest aspect was planning and chronologically followed by organizational management aspect, supervision, follow-up and evaluation aspect. The lowest aspect was the implementation. 2) The overall problems concerning garbage management of Tambon Nonphueung Administrative Organization, Warinchamrap district, Ubon Ratchathani province was moderate. Considering by aspect, it was found that the highest aspect was organizational management and chronologically followed by implementation aspect, supervision, follow-up and evaluation aspect. The lowest aspect was planning. 3) The guidelines for developing the garbage management of Tambon Nonphueung Administrative Organization, Warinchamrap district, Ubon Ratchathani province included 4 aspects as follows. (1) Planning: the public should be encouraged to participate in the planning. Problems of garbage management should be brought for planning according to the needs of the people; (2) The organizational management: the organization should be managed in conformity with the local context, the public needs and following the planned garbage management. Tools, equipments and new technologies should be available and ready to be used. Committees from various sectors should be appointed through community meetings at all levels; (3) Implementation: training on knowledge of garbage management should be provided among the people. Learning centers of villages and communities should be set up. Building community and organizational leaders to be the model and be continuously honored. Contest of Garbage-Zero villages should be organized; and (4) Supervision, follow-up and evaluation: the results of implementation and current problems should be brought for improvement and development to be more efficient. Penalties should be clearly defined and stated for those violating rules and regulations and the offenders should be seriously, fairly, legitimately, transparently and accountably punished. The public satisfaction should be evaluated and published at least twice a year.

Keywords: Garbage Management, Tambon Administrative Organization.

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งขึ้นโดยเป็นผลมาจากการตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 พ.ศ.2552 ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง รองรับการค้าขายและบริการ และจัดบริการสาธารณะตามภารกิจ (จรัส สุวรรณเวลา 2542: 1) โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ได้เข้ามามีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล รวมทั้งการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย

โดยเฉพาะในหมวด 3/1 การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย มาตรา 34/1 การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในพื้นที่ของราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น (ราชกิจจานุเบกษา 2560: 1–7)

สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยจากหมู่บ้านมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ ตำบลโนนผึ้ง มีพื้นที่ทั้งหมด 25.68 ตารางกิโลเมตร หรือจำนวน 16,161 ไร่ ความหนาแน่น 319 คน/ตารางกิโลเมตร หรือ 1.96 คน/ไร่ โดยมีหมู่บ้านในพื้นที่ปกครอง จำนวน 11 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 3,703 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 8,743 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง 2562: 1-5) และมีบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกันโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 โซน ประกอบด้วย โซนเมือง ซึ่งมีชุมชนหนาแน่น โซนวัฒนธรรม และโซนเกษตรกรรม เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลโนนผึ้ง จึงทำให้เกิดขยะมูลฝอยจากวัสดุทางการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง 2563: 6) ซึ่งจากบริบทพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ที่กล่าวมาจึงทำให้มีปริมาณขยะมูลฝอยจากชุมชนเฉลี่ยวันละ 4.2 ตัน และมีการขนขยะมูลฝอยในชุมชนไปกำจัดยังสถานที่ของเทศบาลเมืองวารินชำราบ โดยมีปริมาณเฉลี่ยวันละ 4 ตัน ซึ่งมีระยะทางห่างออกไป ประมาณ 20-30 กิโลเมตร (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง 2562: 1-5) ดังนั้นการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง จึงเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ต้องการแก้ไข เพื่อให้ชุมชนสะอาดน่าอยู่ สังคมปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินต่อไป

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น พบว่าปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลโนนผึ้ง ซึ่งผู้วิจัยเป็นพนักงานส่วนตำบล สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง จึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการกับปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสนับสนุน ส่งเสริมและแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจกันในการแก้ไขปัญหาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนจากจำนวนครัวเรือนของตำบลโนนผึ้ง ทั้งหมดจำนวน 3,703 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง 2563: 2)

ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย ได้มาจากหัวหน้าครัวเรือนในตำบลโนนผึ้ง ทั้ง 11 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 3,703 คน เนื่องจากผู้วิจัยต้องการหากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักขนาดเล็กที่แม่นยำ จึงนำมาเทียบตารางการคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610, อ้างถึงใน ทองใบ สุดชาติ 2551: 129) ได้ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 351 คน และผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) แล้วนำมาคำนวณตามชั้นภูมิแต่ละหมู่บ้าน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 31 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง จำนวน 1 คน พนักงานส่วนตำบลที่ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลโนนผึ้ง ทั้ง 11 หมู่บ้าน จำนวน 11 คน ผู้นำจิตอาสา ได้แก่ ผู้ที่สมัครเข้าร่วมโครงการอาสาท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.) และเป็นอาสาสมัคร ๆ หมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 11 คน และบุคลากรหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนผึ้ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจั่นและผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบกหนองนางนละ 1 คน จำนวน 3 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์การ 3) ด้านการนำสู่การปฏิบัติ และ 4) ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การ

บริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ระดับเป็นแบบมาตราส่วนคะแนน 5 ระดับ ของ Likert Scales

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมภาษณ์สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเสนอค่าสถิติเป็นตอนๆ ดังนี้

1) แบบสอบถามการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) เป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวมทั้งฉบับเพื่อใช้ในการประเมินค่าและแปลความหมายของคะแนน โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2) สัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอแบบความเรียงและพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	การจัดการขยะมูลฝอย		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการวางแผน	3.58	0.62	มาก
ด้านการจัดองค์การ	3.48	0.44	ปานกลาง
ด้านการนำสู่การปฏิบัติ	3.14	0.35	ปานกลาง
ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล	3.38	0.35	ปานกลาง
ภาพรวม	3.40	0.30	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม มีการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X}$ =3.58) รองลงมาคือ ด้านการจัดองค์การ ($\bar{X}$ =3.48) ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล ($\bar{X}$ =3.38) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนำสู่การปฏิบัติ ($\bar{X}$ =3.14) ตามลำดับ

2. สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วน ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการวางแผน	2.82	0.29	ปานกลาง
ด้านการจัดองค์การ	3.29	0.31	ปานกลาง
ด้านการนำสู่การปฏิบัติ	2.98	0.32	ปานกลาง
ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล	2.89	0.23	ปานกลาง
ภาพรวม	2.99	0.16	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม มีสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดองค์การ ($\bar{X}$ =3.29) รองลงมาคือ ด้านการนำสู่การปฏิบัติ ($\bar{X}$ =2.98) ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล ($\bar{X}$ =2.89) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X}$ =2.82) ตามลำดับ

4. วิเคราะห์การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน มีการดำเนินการ ด้านการวางแผน พบว่าชุมชน มีการดำเนินการ ด้านการวางแผน เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้ คณะกรรมการที่เป็นตัวแทนมีการเข้าร่วมประชุมในการวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยเป็นครั้งคราว และแสดงความคิดเห็น นำเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชน สู่การวางแผนการจัดการขยะมูลฝอย 2) ด้านการจัดองค์การ ชุมชน มีการดำเนินการ ด้านการจัดองค์การ เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้ ผู้นำชุมชน ประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนในพื้นที่ ในการสมัครเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการขยะมูลฝอย เช่น คณะกรรมการวางแผน คณะกรรมการกำกับ ติดตามและประเมินผล คณะกรรมการออกข้อบัญญัติเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย เป็นต้น และประชาชน บางส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ 3) ด้านการนำสู่การปฏิบัติ ประชาชนบางส่วนเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้งดำเนินการจัดขึ้น และมีการนำขยะอันตรายไปทิ้งตามจุดที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง กำหนดไว้ตามหมู่บ้าน 4) ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ชุมชน มีการดำเนินการ ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ผู้นำชุมชน และประชาชน บางส่วนร่วมเป็นจิตอาสาในการสอดส่องดูแล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี อภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม มีการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเป็นนโยบายของรัฐบาล และเป็นภารกิจถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง เป็นเรื่องที่จัดการได้ยาก เนื่องจากเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากและปัจจุบันมีจำนวนประชาชนเพิ่มมากขึ้น มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อยู่ในพื้นที่และการที่ประชาชนไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นก่อก่อนทิ้งลงถัง ประกอบกับมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ รถบรรทุกขยะ ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และไม่มีพื้นที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยจึงต้องเก็บขนขยะมูลฝอยไปกำจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองวารินชำ

ราบ ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น โดยเฉลี่ย 1,348,400 บาทต่อปี จากการศึกษาพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนเป็นกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้องดำเนินการเป็นลำดับแรกในการจัดการปัญหา ก่อนการดำเนินการขั้นตอนต่อไป ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนำสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนบางกลุ่มยังไม่มี การคิดแยกขยะมูลฝอยแต่ต้นทาง และการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดแยกขยะมูลฝอยยังไม่ต่อเนื่อง ชุมชนไม่มีแหล่งเรียนรู้ ตลาดนัดขยะมูลฝอยและธนาคารขยะมูลฝอย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจำเนียร พูลเพิ่ม (2559: ง-จ) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขอน อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี พบตรงกันว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขอน อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมชุมชนมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมและด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

1.2 การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการวางแผน โดยภาพรวม มีการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนเป็นกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้องดำเนินการเป็นลำดับแรก ในการจัดการปัญหา ก่อนการดำเนินการขั้นตอนอื่น และผู้บริหารให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวางแผน การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการในการวางแผนร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในชุมชนต่อไป เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการแสดงความคิดเห็น นำเสนอปัญหาและความต้องการเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อการวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยตรงกับความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านมีการวางแผนที่จะนำขยะมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น นำกลับมาใช้ใหม่ ทำปุ๋ย เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนที่จะนำขยะมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จะต้องมี ความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่า ความสำคัญของการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของนัยนา เดชะ (2557: 114-118) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลเสม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบตรงกันว่า ประชาชนมีพฤติกรรม ในการจัดการขยะมูลฝอย ที่ไม่เหมาะสม มีการทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะและนำไปทิ้งในพื้นที่รอบบ้าน ประชาชนไม่มีการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดยังไม่มีแผนแม่บท และยังไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแต่อย่างใด ด้านการ

จัดการขยะในชุมชน ได้มีการลดปริมาณขยะในครัวเรือน พฤติกรรมการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการจัดการ โดยภาพรวม มีการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดโครงสร้าง วิธีการคัดเลือก คณะกรรมการระดับหมู่บ้านและระดับตำบล ยังไม่ครอบคลุมทุกภาคส่วนทำให้การจัดการองค์การไม่สนองต่อการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อนำสู่การปฏิบัติ เช่น คณะกรรมการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง การออกข้อบัญญัติการจัดการขยะมูลฝอยไม่ตรงกับภาระค่าใช้จ่ายจริง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง มีระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่ชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนทำให้มีการ ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับขึ้นมาเพื่อนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เช่น การจัดทำข้อบัญญัติขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง เพื่อเป็นระเบียบข้อบังคับให้ประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติตาม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชุมชนของท่าน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนในการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนเข้าใจว่าการจัดการขยะ มูลฝอยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่ต้องดำเนินการให้บริการประชาชนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพงษ์ เล็กสมบูรณ์ (2557:125–146) ที่ศึกษากลยุทธ์การจัดการขยะชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการขยะชุมชนของเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ศึกษาความรู้ ความเข้าใจและบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะชุมชน เพื่อเสนอกกลยุทธ์การจัดการขยะชุมชนของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ พบตรงกันว่า กระบวนการจัดการขยะชุมชนของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ในระยะแรกประสบปัญหาด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับประชาชนและขาดการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วม โดยรวมประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะในระดับครัวเรือน ในระดับปานกลาง โดยรวมประชาชนมีความพร้อมด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือน ในระดับปานกลาง และกลยุทธ์การจัดการขยะชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.4 การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการนำสู่การปฏิบัติ โดยภาพรวม มีการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนำสู่การปฏิบัติเกี่ยวเนื่องกับคนจำนวนมาก มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ รถบรรทุกขยะ ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ประชาชนบางกลุ่มยังไม่ได้มีการคัดแยกขยะมูลฝอยจากต้นทาง การฝึกอบรมให้ความรู้การคัดแยกขยะมูลฝอยและขยะอันตรายไม่ต่อเนื่องและครอบคลุมทุก

กลุ่มเป้าหมาย และไม่มีแหล่งเรียนรู้ประจำหน่วยงาน ชุมชน ตลาดนัดขยะมูลฝอย ธนาคารขยะมูลฝอย เป็นต้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านเป็นผู้นำครัวเรือนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญในการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนตั้งแต่ต้นทาง และมีถังขยะในครัวเรือนไม่เพียงพอในการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพงษ์ เล็กสมบูรณ์ (2557: 125-146) ที่ศึกษากลยุทธ์การจัดการขยะชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ พบตรงกันว่ากระบวนการจัดการขยะชุมชนของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ในระยะแรกประสบปัญหาด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับประชาชน และขาดการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วม โดยรวม ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ ในระดับครัวเรือน ในระดับปานกลาง

1.5 การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล โดยภาพรวม มีการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง มีการแต่งตั้ง เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ จัดอาสาในพื้นที่เพื่อช่วยกันในการกำกับ ติดตามและประเมินผล และเปิดช่องทางการร้องเรียนร้องทุกข์ให้ประชาชนได้แจ้งปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร แต่ยังคงมีประชาชนบางส่วน ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เช่น ไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ต้นทาง ทั้งขยะมูลฝอยล้นถังขยะ ทั้งขยะในที่สาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกวิธี เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการติดตามประเมินผลการรักษาความสะอาดในชุมชนซึ่งประชาชนเข้าใจว่าการกำกับ ติดตามและประเมินผลการรักษาความสะอาดเป็นการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง จึงไม่ได้เข้าร่วมในเรื่องดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ มะลิวัลย์ ฝั้นมะติ (2557: 61-62) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านสา ผลการศึกษาพบว่าบทบาทของผู้บริหารและผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยดำเนินการในลักษณะการเผยแพร่นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยผ่านการประชุม การประชาสัมพันธ์ การพูดคุยชวนสนับสนุนและเป็นแบบอย่างเข้าร่วมโครงการ โดยการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสาร และสร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะ โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าของการคัดแยกขยะก่อนนำไปขาย การสมัครเข้าร่วมโครงการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนกับเทศบาล

2. สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี อภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม มีสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนบางอย่างควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ ดังนั้นการจัดการขยะมูลฝอยจึงเป็นเรื่องยาก ควรมีการบูรณาการงานร่วมกัน การสร้างการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลโนนผึ้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดองค์การ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบถึงขั้นตอนการจัดองค์การ และโครงสร้างคณะกรรมการระดับชุมชน ระดับตำบล จึงทำให้การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่างๆส่วนมากเป็นคนในองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ดังนั้นควรมีการแต่งตั้งผู้นำทุกหมู่บ้าน จิตอาสาในพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อจะได้เป็นส่วนหนึ่งในการสอดส่องดูแลตามหมู่บ้าน เพื่อการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามการวางแผนต่อไป ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนเป็นกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้องดำเนินการเป็นลำดับแรก และผู้บริหารให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวางแผน และมีการรวบรวมข้อมูล สถิติการเก็บขยะมูลฝอย และนำปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนสู่การวางแผน เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงาน บูรณาการการวางแผนร่วมกัน เพื่อนำสู่การปฏิบัติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวา ประสุวรรณ และคณะ (2559: 45–46) ที่ศึกษาการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในตำบลแก่ง อำเภอมืองระยอง จังหวัดระยอง พบตรงกันว่า การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะในพื้นที่ตำบลแก่ง พบว่า จำนวนขยะมูลฝอยมีปริมาณมาก เนื่องจากความหนาแน่นของประชาชน ในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แหล่งกำเนิดขยะที่มีปริมาณมากที่สุดมาจากครัวเรือน โรงงาน บริษัท ห้างร้าน กลิ่นเหม็นที่มาจากขยะดังกล่าวทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงมีความต้องการให้มีการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมโดยบูรณาระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลแก่ง ชุมชน นักวิชาการ หน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2.2 สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการวางแผน โดยภาพรวม มีสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนให้ความร่วมมือในการมาร่วมประชาคมการวางแผนในชุมชน แต่ไม่ได้เปิดใจเสนอปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย และไม่ได้แจ้งถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีการนำปัญหาการจัดการขยะสู่การวางแผนการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนให้ความร่วมมือในการมาร่วมประชาคมการวางแผนในชุมชน แต่ไม่ได้เปิดใจนำเสนอปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยสู่การจัดทำแผน และไม่ได้แจ้งถึง

ความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง จึงทำให้ประชาชนรับทราบขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเนียร พูลเพิ่ม (2559: ง-จ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการขยะมูลฝอยองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขอน อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี พบตรงกันว่า สภาพการณ์มีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขอน อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ควรส่งเสริมให้มีการวางแผนกระบวนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ประชาสัมพันธ์หรือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

2.3 สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการจัดการองค์การ โดยภาพรวม มีสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการองค์การต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน เช่น บุคลากร ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จำกัด บริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งการดำเนินการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมะลิวัลย์ ฝืนมะติ (2557: 61-62) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านสา พบตรงกันว่า บทบาทของผู้บริหาร และผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยดำเนินการในลักษณะการเผยแพร่ นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยผ่านการประชุมการประชาสัมพันธ์ การพูดคุยชักชวนสนับสนุน และเป็นแบบอย่างเข้าร่วมโครงการ โดยการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสาร และสร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะมูลฝอย โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าของการคัดแยกขยะก่อนนำไปขาย การสมัครเข้าร่วมโครงการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนกับเทศบาล โดยโครงการมีลักษณะเป็นการแข่งขัน การให้รางวัล เป็นสิ่งตอบแทน เช่น เงินรางวัล เกียรติบัตร การยกย่องชมเชยแก่บุคคลครัวเรือน และหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการและมียอดขายขยะมากที่สุดตามลำดับ

2.4 สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการนำสู่การปฏิบัติ โดยภาพรวม มีสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการขยะมูลฝอยเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคนจำนวนมาก ประกอบกับ ตำบลโนนผึ้งมีบริบทพื้นที่แตกต่างกัน มีโรงงานขนาดใหญ่ มีชุมชนกระจายในวงกว้าง จึงอาจทำให้การจัดการขยะมูลฝอยไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ และไม่สามารถควบคุมได้ เนื่องจากทัศนคติของแต่ละคนต่างกัน จึงทำให้บางส่วนไม่มี

การคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง เพื่อนำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ก่อให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงษ์ เล็กสมบูรณ์ (2557: 125–146) ศึกษากลยุทธ์การจัดการขยะชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ พบตรงกันว่าโดยรวมประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะในระดับครัวเรือน ในระดับปานกลาง โดยรวมประชาชนมีความพร้อมด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในระดับครัวเรือนในระดับปานกลาง

2.5 สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีช่องทางในการร้องเรียนร้องทุกข์ หลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ โลกออนไลน์ เฟสบุ๊ก ผู้แสดงความคิดเห็น และมีคณะกรรมการในการกำกับ ติดตามและประเมินผล แต่คณะกรรมการบางส่วนไม่เข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนตำบลโนนผึ้ง มีความเป็นอยู่แบบเอื้ออาทรต่อกัน และอยู่กันแบบประนีประนอม ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีคณะกรรมการเฝ้าระวัง ตรวจสอบการฝ่าฝืนกฎระเบียบการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ และจิตอาสาในพื้นที่ช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการสอดส่องดูแลการจัดการขยะในชุมชน แต่การกำหนดบทลงโทษยังเป็นแบบประนีประนอม ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันในชุมชน ทำให้ไม่มีการลงโทษผู้ฝ่าฝืนกระทำผิด กฎ ระเบียบการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภิญญาดา หงส์คำ (2557: ง-จ) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาลในเขตอำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี พบตรงกันว่า สภาพการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาลในเขตอำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือ ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครสิ่งแวดล้อม แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาลในเขตอำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

3.1 แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ด้านการวางแผน พบว่าควรมีการวางแผนระดับครัวเรือน ชุมชน หมู่บ้าน ก่อนนำสู่การวางแผนระดับตำบล ควรมีการประชุมประชาคม เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นนำเสนอปัญหา สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น และความต้องการของชุมชนที่แท้จริง องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ควรกำหนดขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการขยะมูลฝอยให้

ชัดเจน โดยน่านโยบายของรัฐ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ฉบับที่ 2 ปี 2560 แผนพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุม รวมทั้งการจัดเตรียมข้อมูล ที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น สถิติข้อมูล การเก็บค่าธรรมเนียม เป็นต้น และกำหนดระยะเวลาการวางแผนที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภิญญาดา หงส์คํา (2557: ง-จ) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาลในเขตอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมเพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในชุมชน และจะได้กำหนดเป้าหมายในการจัดตั้งกลุ่มและมีแนวทางในการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.2 แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ด้านการจัดองค์การ ประกอบด้วย ควรให้ระดับครัวเรือนมีการกำหนดบทบาท หน้าที่ การคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางและการสร้างแรงจูงใจให้ครัวเรือน ชุมชน คัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง เช่น การให้รางวัล การจัดประกวดแข่งขันหมู่บ้านปลอดขยะมูลฝอย เป็นต้น เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ควรมีโครงสร้าง คณะกรรมการที่ชัดเจนมีวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการที่หลากหลายมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการดำเนินงาน มีการอบรมให้ความรู้คณะกรรมการให้เข้าใจบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และคณะกรรมการ ตัวแทนหมู่บ้านควรผ่านการประชาคม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการขยะมูลฝอย และการออก ฎุกระเบียบ ข้อบังคับ ที่ชัดเจนเป็นธรรมสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่

3.3 แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ด้านการนำสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย ประชาชนทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการนำนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติการจัดการขยะมูลฝอย รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย และแนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอย รวมทั้งแผนการจัดการขยะมูลฝอยที่วางเอาไว้ นำสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม โดยการเข้าร่วมประชุมประชาคมก่อนการดำเนินงาน เข้าร่วมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และให้ครัวเรือน ชุมชน มีการคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง โดยแยกถังขยะ ออกเป็น 4 ถัง ขยะเปียก ขยะทั่วไป ขยะอันตราย และขยะรีไซเคิล ที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะมูลฝอยได้ การสร้างตลาดนัดขยะมูลฝอย ร้านศูนย์บาท ขยะแลกไข่ หรือจัดตั้งธนาคารขยะมูลฝอย เป็นต้น เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน สร้างชุมชนให้น่าอยู่ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สัมชชา หนูทอง (2557: 15-16); กรมควบคุมมลพิษ (2561: 9-11) และวัชรกรรณ์ คำดี (2561: 16) คือ การลดปริมาณขยะมูลฝอยโดยใช้หลัก 3R (Reduce Reuse Recycle) โดยการใช้ให้น้อย Reduce เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า และเป็นการนำสิ่งที่ใช้งานไปแล้ว และยังสามารภใช้งานได้กลับมาใช้อีกเป็นการลดการใช้ทรัพยากรใหม่

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aganrwal, Chaudhary and Singh (2015: 105-127) ที่ศึกษาแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับจัดการขยะในอินเดียมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คำแนะนำและข้อเสนอปรับปรุง แนวทางการจัดการขยะในเขตเมืองของประเทศอินเดียแก่ผู้วางแผน/องค์กรพัฒนาเอกชน/ที่ปรึกษา/หน่วยงานความรับผิดชอบของรัฐบาล ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการในการจัดการขยะในประเทศอินเดีย ได้แก่ 1) การให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะแหล่งน้ำ 2) การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าอย่างสูงสุดโดยการรีไซเคิล 3) ปฏิเสธการใช้ถุงพลาสติกโดยส่งเสริมให้ใช้ถุงผ้าแทน 4) แยกขยะก่อนทิ้งทุกครั้ง 5) ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากขยะอินทรีย์จากครัวเรือน 6) หยุดการเผาไหม้ขยะ ในที่โล่งแจ้งเพื่อลดมลพิษทางอากาศ

3.4 แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย ควรให้ผู้นำชุมชน บุคลากร หน่วยงานของรัฐในพื้นที่จิตอาสาและประชาชนในพื้นที่ ทุกภาคส่วนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแล เป็นหูเป็นตาในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และประเมินผล การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและการปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติการจัดการขยะมูลฝอยและรับทราบข้อมูลข่าวสาร และมีการอบรมให้ความรู้ คณะกรรมการเกี่ยวกับการกำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อให้ทราบบทบาท หน้าที่ของตนเอง และสร้างขวัญ และกำลังใจ เช่นการเชิดชูเกียรติ มอบรางวัล เป็นต้น พร้อมทั้งรายงานข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวรรณ สุขรัตน์ (2557: 1–10) ที่ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา หมู่ที่ 1 บ้านน้อยในเมือง ตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด การแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตามผลและประเมินผลในการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อรายงานผลประเมินแก่ประชาชนในชุมชนก็จะทำให้ประชาชนให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง การนำรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้หลัก 3R (Reduce Reuse Recycle) ได้แก่ การใช้น้อย (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) เป็นแนวทางในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน แผนการจัดการขยะมูลฝอยที่วางเอาไว้ นำสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงโทษจากมลพิษของขยะ มูลฝอย การอบรมให้ความรู้กับคณะกรรมการและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย สร้างแหล่งเรียนรู้ประจำหน่วยราชการในพื้นที่และทุกหมู่บ้านควรมีจุดคัดแยกขยะมูลฝอยประจำหมู่บ้าน และจุด

รวบรวบขยะมูลฝอยในตำบล การจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เช่น การออกไปประกาศ ยกย่องบุคคลต้นแบบ ปลุกฝังให้บุคลากรหน่วยงานของรัฐเป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการขยะมูลฝอย จัดประกวดครัวเรือนปลอดขยะมูลฝอย หมู่บ้านปลอดขยะมูลฝอย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ควบคุมมลพิษ, กรม. (2562), ส่วนขยะมูลฝอยชุมชน กองจัดการกากของเสียและสารอันตราย “รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561”. ออนไลน์ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2562). จาก <http://infofile.pcd.go.th/Waste/Wst2018.pdf>.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2542), *ศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำเนียร พูลเพิ่ม. (2559), *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองซอน อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ทองใบ สุดชาติ. (2551), *การวิจัยธุรกิจ: ปฏิบัติการวิจัยนอกเหนือจากตำรา*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ทิวา ประสุวรรณและคณะ. (2559), *การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในตำบล บ้านแก่ง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง,* วารสารวิจัยและพัฒนาโดยลงกรณ์ 11, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559): 45-61.
- นัยนา เดชะ. (2557), *การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลเสม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภิญญาดา หงส์คำ. (2557), *แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาลในเขตอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มะลิวัลย์ ฝันมะติ. (2557), *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560), *พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2560 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2557 เล่มที่ 134 ตอน 5 ก หน้า 1-7*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

- วัชรกรณม์ คำดี. (2561), *แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเทศบาลตำบลเหล่าเสือโก้ก อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี*.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศศิวรรณ สุรัตน์. (2557), *ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา หมู่ที่ 1 บ้านน้อยในเมือง ตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. (ออนไลน์) วันที่ 10 ธันวาคม 2562).
http://202.28.117.115/files/gs28_attachment_files/files/2362E0%B8%B2%E0%B8%A1
- สมัชชา หนูทอง. (2557), *ความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี*.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรพงษ์ เล็กสมบูรณ์. (2557), *กลยุทธ์การจัดการขยะชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง. (2563), *ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2563*. อุบลราชธานี: สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง.
- . (2562), *แผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง (2561-2565) อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. อุบลราชธานี: องค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง.
- Aganrwal, R, Chaudhary, M., and J, Singh. “Waste Management Initiatives in India for Human Well Being,” *European Scientific Journal*. 1, 1 (June 2015): 105–127.